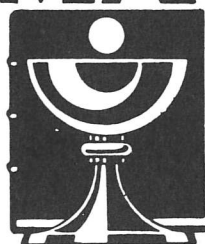

RE-FORMATIO

6 1967

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

DET STORE HALLELUJA (BAMBERGER-APOKALYPSEN).

NOVEMBER

10. ÅRGANG

VANDRINGEN FREMAD

Prædiken ved vesperen i Sct. Olai kirke, Helsingør
17.9.1967. Tekst: Epistel til 17.s.e.Trin., Ef.4,1-6

AF PASTOR POUL EXNER, ALBERTSLUND

DER ER VEL VED AT VÆRE en vis tradition for, at der ved denne lejlighed prædikes mere eller mindre under indtryk af den procession, som danner indledningen til vores vespergudstjeneste.

Det vil være unaturligt at bryde denne tradition på den søndag, hvor vi har epistelen fra Ef. 4: "Så formaner da jeg, den fangne i Herren jer til at vandre det kald værdigt, hvormed I blev kaldede ..." En fængslet apostel formaner sin menighed til at vandre - ikke rundt i ring i en fængselscelle, men til at vandre fremad mod et givet mål. Det er også den apostel, som levede i en tid, hvor den kristne menighed blev karakteriseret som "dem, der holdt sig til vejen", og i denne tradition blev det skrift til, hvori Kirkens Herre kalder sig selv: Vejen, Sandheden og Livet.

Hvis al tale om vej og vandring lugter af pilgrimteri, og dette skulle være det værste, der nogensinde har befængt kristen tankegang - sådan som det påstås - ja så er det i sandhed en meget gammel og gennemtrængende pest. Men vi tror det heller ikke. Vi tror ikke, at Grundtvigs store indsats i dansk kirkeliv især skulle være hans "polemik mod pilgrimstanken". Vi forstår meget bedre dagens epistel om den værdige vandring. Den værdighed, der altid er over noget formålstjenligt og formålsbestemt. Hvis det er de rette kristne dyder: ydmyghed, sagtnodighed, langmodighed, overbærenhed i kærlighed, ja så kan vi umiddelbart bedre fatte, at disse dyder kan trives og opelskes blandt folk, der går sammen,

fremfor blandt folk, der sidder eller står og polemiserer indbyrdes.

Menneskers daglige naturlige stilling overfor hinanden er ikke frontal. Det er kun ved de meget særlige højtidelige lejligheder - og disse lejligheder er karakteristiske ved deres begrænsede varighed og tydelige klimax. Nej menneskers normale stilling indbyrdes er ved hinandens side, som når der trækkes læs, ledes og støttes og går sammen, med samme baggrund bag sig og samme mål forude.

På denne vandring sammen, som i processionen i dag, har vi denne fine og nænsomme kending af hinanden. Vi aner forskellene på os indbyrdes, aner ansatsen til gensidig irritation og til at blive frastødt af hinanden, alt det, som kunne føre til ret så heftige sammenstød, hvis vi stoppede op og lod det udfolde sig. Vi aner også sympatien, den, der kunne blive lige så farlig, hvis den fik lov at vokse uden sammenhæng og hensyntagen til helheden og målet. Denne ansats til sympati ville, hvis vi stoppede op, kunne blive til klikedannelse, hvis yderste konsekvens er utroskab i den ene eller anden betydning.

Men i vandringen aner vi, at der er tryghed. Den dræber ikke det individuelle i os, den proportionerer det og beskytter det og bevarer således Åndens enhed i fredens bånd.

Så har vi da fået lov til i et frit land at gå i procession. Vi sidder ikke i fængsel for vores tros skyld. Vores sammenstimlen betragtes ikke som farlig for den offentlige orden og som optræk til oprør. Også denne tillid skal vi vandre værdigt. Den fangne apostel formaner os til at

vandre værdigt i taknemmelighed over vor frihed.

Om vi så en dag skal få skyld for at være farlige og blive behandlet derefter, det kan vi ikke helt vide - heller ikke gardere os imod. For der er stof til sådan noget i os. Det er farligt for alle andre systemer og ideologier, afguderier og kateterier, som altid søger falsk enhed eller sprænger den ægte, hvis vi virkelig lever op til apostelens formaning og derved løser menneskehedens

KAN FOLKEKIRKEN REDDES - OG SKAL DEN?

De 4 oplæg til rundbordssamtalen i Helsingør 16.9.67

DOMPROVST S. NEPPER-CHRISTENSEN:

VI MÅ VÆRE levende optaget af, hvad det vil sige at være kirke. Kommer det øjeblik, da vi ikke er levende optaget af den problematik, tror jeg, at døden er begyndt at tage temmelig kraftigt på os. Vi må være optaget af, hvad der er vor evangelisk-lutherske kirkes budskab til vort døbte folk, og hvordan det bliver modtaget, og hvilke veje der er farbare hen imod et levende møde mellem kirke og folk. En samtale om alt, hvad der vedrører hele dette store problemkompleks, må til enhver tid være nyttig. Derfor har debatten om kirkelig fornyelse været noget, som man kunne tage imod med glæde, når vi bare bliver ved med at holde samtalen levende og i gang.

Kirken er sendt og må altid være på vej til mennesker, ellers misforstår og misrøgter den sin opgave som kirke. Det er rigtigt, at gaderne og torvene er Kristi kirkes sidekapeller - sagt med det, jeg netop har været inde på, som baggrund for denne bemærkning. I vor kirke har vi forskellige opfattelser, som skal have lov til at komme til orde, også for spændingens skyld. Vi har dem på fire

gåde ved at forene os i frihed og vandre i fællesskab med alle vores individuelle snurrigheder i behold i tålmodighedens uneurotiske kadence, og med denne vandring peger frem mod det ene håb, den ene tro, den ene Gud, alles Fader, som er over alle, gennem alle og i alle. Men tror mig, kære medvandrere: Det er vores salighed, at vi gør det, og det er verdens salighed, at nogen gør det. Amen.

forskellige punkter: Bibelsyn, kirkesyn, menighedssyn og embedssyn. Det er urealistisk at bagatellisere disse forskelle. Fællesskabet i den danske kirke har dog trods alt vist sig at kunne bære denne spænding på en sådan måde, at der er kommet noget levende ud som resultat af spændingen. Vi har ikke skabt denne spænding, men arvet den. Den hører med til det overlevede i vor kirke, som vi nærer en brændende kærlighed til, fordi den som en mor har født os til et rigt liv. I en kreds som denne må man vel have lov til at komme med en kærlighedserklæring til den danske kirke, sådan som den er med alt det, der er fint og godt, men også med alt det, som man en gang imellem sørger over og beder om, må blive fjernet. Man kan sige om mig, at jeg ser for lyst på kirken, som den er, men jeg tvivler på, at det er for lyst.

Folkekirken er jo nok en borgerlig indretning, men også - og ikke mindst - et sted, hvor Guds menighed kan få lov til at trives og leve fra dag til dag af Guds nåde. Et brændende spørgsmål er jo, om det er folket, der bestemmer kosten i kirken, som det ofte bliver sagt. Og får folk den kost, som man ønsker af et servilt

præsteskab? Hertil vil jeg sige, at vi, der elsker den danske kirke, fordi den er vor mor og har givet os livet, ved noget om og vil stå fast på det til det allersidste, at det ikke er folket, der bestemmer kosten i kirken. Den bliver bestemt andetsteds fra, for vi har rødder i det bibelske budskab, og vi møder de mennesker, der bliver sendt på vor vej, med det, som er os overleveret, og ikke med det, som vi selv finder på. Men møder vi mennesker med det, vi selv finder på, er vi ikke kirke mere.

"Kan folkekirken reddes - og skal den?" Det er vel med vilje, at dette emne er formuleret så skarpt. Efter min mening er formuleringen forkert, fordi man går ud fra, at folkekirken allerede ligger på dødslejet, og at folkekirkernes tid, den konstantinske æra nu er ved at være forbi. Men så vidt jeg kan se, har folkekirkens stilling aldrig været så stærk, som den er i øjeblikket. Etableringen af en fri- og bekendelseskirke er ikke lige om hjørnet. Folkekirketanken er i dag stærkere end i mange år, f.eks. i modsætning til slutningen af forrige århundrede. Men der er fortvivlende mange ting, som man overhovedet ikke forstår i dag, og som man sørger over. Og så er man jo tilbøjelig til at tænke, at det er rammerne, der er noget i vejen med. Jeg tror ikke, det er rammerne, der er noget i vejen med, men de mennesker, der skulle være indholdet i den ramme, som folkekirken er, og som skulle være modtagere af det budskab, som folkekirken også er i stand til at formidle. Jeg er bange for, at man ligesom forskubber ondt og skubber det bort fra sig. Det er os, der er noget i vejen med. Vi er dårlige budbringere. Vi er alt for langsommelige i vendingen, når det gælder at være sendt.

Et andet spørgsmål er, om det er ønskværdigt at komme af med folkekir-

ken til fordel for en frikirke. Jeg vil kort sige: Så længe forkyndelsesfriheden får lov til at være uantastet som i øjeblikket, må vi bede om de nuværende forhold. Grundtvig siger et sted: "Godt og ondt i lys og mørke, liv og død og sandt og løgn strides som med lige styrke hver en helig dag og søgn. Her på jord to sædemænd, Herren selv og Løgneren, hver har sæt sit hærnede, klinte gror om kap med hvede". Der er her rørt ved en spænding, som vi kan opleve både på sind og krop, og som vi også nok skal opleve.

Vi er sat til at tjene i Ånd, siger Paulus i Filipperbrevet. Når jeg ønsker det sagt, hænger det sammen med, at vi en gang imellem kan være tilbøjelige til at ønske, at vi må tjene i kraft af magtbeføjelser. Men jeg er bange for, at det ikke dur for os. Jeg er også bange for, at en fri- og bekendelseskirke skal blive for hård ved de små og svage, "de knækkede rør og de rygende tander".

PASTOR NIELS SCHOU:

DER LADER TIL at være en tendens til, at når noget bliver altfor folkeligt, så mister det sin karakter. Ligeså lidt som folkeleverpostej under krigen havde ret meget med leverpostej at gøre, men mest var folke-, ligeså lidt har efterhånden folkekirke med den ægte vare, med sand kirke, med Guds kirke at gøre: af bari- ver for den store, brede og intetsigende tilknytning til hele folkets masse er den ved at miste sit indhold og høre op med at være kirke. Jeg mener ikke, folkekirken kan reddes, og jeg mener heller ikke, at den bør.

Af flere grunde må det endog siges at være ønskeligt, at folkekirken afskaffes. Og den største og vigtigste er den, at folkekirken hindrer folk i at blive kristne meget mere, end den fremmer det. Det lyder mærkeligt, men det er sandt. Folkekirken

godkender nemlig officielt og i praksis, at folk er kristne, når de ikke er udmeldt af kirken, og når de bruger den ved de 4 store lejligheder i livet, selv om de aldrig kommer i kirke, aldrig læser i bibelen eller beder til Gud og selv siger, at de ikke tror. Og den store masse af folket, der aldrig har ønsket og aldrig vil ønske at have noget nærmere med Gud og med kirken at gøre, men kun lige at have foden indenfor og stå sig nogenlunde med de højere magter, de er ikke sene til at benytte sig heraf og lade være med at omvende sig. Hvorfor skulle man dog omvende sig og gå i kirke og blive praktiserende kristen, det går jo meget godt, som det går? "Her går det godt, fru kammerherreinde"! Og idet mange præster giver dem ret og endog velvilligt lægger dem slagordene i munden, siger folk videre: Vi er skam gode kristne, gode nok kristne, og de, der siger noget andet, er i mindretal og ikke andet end dømmende og selvretfærdige farisæere og hyklere. Nej, lad os bevare folkekirken, den er god nok - hvilket vil sige: den går os ikke for nær.

Så langt fra at give alle folk en chance for at blive kristne - og det var jo det, der var meningen med folkekirken - hindrer den folk i at tage personlig stilling til Kristus, hindrer dem i at komme til det valg, som er nødvendigt til frelse, ved at godkende dette halvhedenskab, ved at anerkende og godkende og lade sig nøje med en form for kristendom, som Ny Testamente aldrig ville anerkende. Folkekirken bliver derved en hindring for Guds kirke og kristendommen - og dermed har den dømt sig selv.

Men dertil kommer, at folkekirken nu 118 år efter sin tilblivelse også rent praktisk er ved at gå i opløsning og svigte på flere vigtige punkter. Bl.a. har den ingen ledelse. Det giver opløsning indadtil, for megen

magt til ministeriet, gør den til et uhyggeligt let bytte for statsmagten og svækker dens forhold til andre kirker. Hvem tegner firmaet? som Hal Koch sagde. Ingen. Følgen er forvirring og fare for kirken. For ligesom får uden hyrde bliver et let bytte for ulve udefra og lejesvende indefra, der bare går på rov, således også i kirken - i dag som dengang.

Langt værre er, at folkekirken på tre vigtige punkter svigter så grundigt, at den i hvert fald på disse punkter er hårt op med at være kirke. Nemlig skolens kristendomsundervisning, konfirmandundervisningen og dåben.

Det turde være oplagt for enhver, der vil se - og ikke nøjes med at stikke hovedet i busken - at kristendomsundervisningen er under afvikling i skolen og på seminarierne. Vi har især i de sidste år oplevet den rasende fart, afkristningen af skolen og seminarierne har taget, og ingen skal komme og bilde mig ind, at det nu skulle standse. Om ikke mange år udgår det fag som skolen uvedkommende - hvad det jo egentlig også er - eller også omformes det til helt fri religionsorientering, og det er bundnaivt at tro, at vi kan standse det ved protester - vi må hellere lukke øjnene op og tænke over, hvad vi så skal gøre. Så må kirken nemlig overtage det selv. Hvilket dog i grunden også er det eneste naturlige. Vi kan ikke blive ved at forvente, at skolen skal varetage kirkens dåbsundervisning.

Konfirmandundervisningen er som følge heraf i samme situation. Præsten har ingenting at bygge på, ikke fra skolen, ikke fra hjemmet, børnene er så at sige helt blanke, opgaven er derfor allerede nu håbløs, og konfirmandundervisningen går da også sporløst, simpelthen sporløst hen over de ni tiendedele af konfirmanderne. De husker intet bagefter.

Og med kristendomsundervisningen sammenhænger vor dåbspraksis, folkekirkenes massedåb - folk véd ikke, hvad det er for noget, véd ikke, at de forpligter sig til nogetsomhelst, og g ø r derfor heller ikke nogetsomhelst. Og da oplæringen i den kristne tro således svigter i hjemmet, i skolen og dermed også i konfirmandstuen, er vor barnedåbspraksis allerede nu misbrug af dåbens hellige sakramente. Vi adlyder kun den ene del af dåbsbefalingen: døb dem; men den anden, den svære og krævende: lær dem, den smuldrer og bliver ikke til noget. Men når barnedåbens forudsætning, oplæringen, således forsvinder, så er folkekirken ubekymrede og ansvarsløse dåbspraksis også misbrug af sakramentet, bespottelig, og skal efter præsteløftet modarbejdes af alle præster.

Men nu er det engang sådan, at dåben, religionsundervisningen i skolen og konfirmationen er de tre områder, der berører folk mest, mest gør vor kirke til f o l k e kirke, og derfor er der ingen, der tør røre dem, de er sakrosankte; man må derfor finde sig i tilstandene, som de er, og nøjes med at håbe på, at det dog engang skal blive bedre.

Men det b l i v e r ikke bedre, det bliver værre. Sækularisationen går nemlig videre. Den lader sig ikke standse. Det første store skred bort fra kristendommen og kirken skete i renaissance, det andet i oplysnings-tiden og det tredje nu i det tyvende århundrede. Denne magtige sækulariseringsproces går videre med historisk konsekvens og nødvendighed - folk kan selv uden Gud, de behøver ikke Gud mere. Historiens udvikling giver Jesus ret, da han sagde: "Smal er den port og trang den vej, som fører til livet, og få er de, som finder den". De kristne vil altid kun være få. Og jeg kan ikke se rettere end, at vi er ved at være i samme situati-

on som i oldkirken: små kristne enklaver i en i det store og hele hedensk folkeverden. Ja, vi er faktisk ved at være tilbage i Ny Testaments situation igen. Og er det egentlig så sørgeligt? Men hvad man nu end vil mene om det, så må vi se det i øjnene og tage konsekvenserne deraf, og jo før vi formår at gøre det, jo bedre.

Folkekirken har haft sin tid og været til megen velsignelse, det er vist, men nu er dens tid forbi. En folkekirke er i dag en anakronisme. Det har man indset i de fleste andre lande, det må vi også snart se i øjnene. Og der er ingen grund til at sørge over det - den danske kirke, Guds kirke, skal nok bestå, selv om den ydre form og ramme bliver lavet om.

Fremtidens kirke er den fri og over for staten helt selvstændige kirke, kun den vil have mulighed for at blive ret kirke, en troende, levende, arbejdende og lovsyngende kirke, kun den vil have mulighed for at blive salt, jordens salt. Folkekirken derimod vil mere og mere blive en tom ramme, en velsmurt, men helt kraftløs statsanstalt til udførelse af religiøse ceremonier.

INDREMISSIONÆR HENRY HOLM:

I DE SIDSTE PAR ÅR er der gjort forsøg på at give folkekirken en ny indsprøjtning, bl.a. ved strukturkommissionen og ved, at der er dannet en bestyrelse for det nye menighedsfakultet. Mange præster og lægfolk gør et godt arbejde i kirken, andre sidder bare og venter på en anledning til at slå dem i hovedet, som gør et redeligt arbejde, og så giver de sig meget god tid til at skrive i aviser og blade. De, som gør arbejdet, bliver kaldt med øgenavne: aktivister og fundamentalister. Der er efterhånden mange, som er bange for at blive kaldt sådan. Derfor går de i stå. Så længe tiden går med at diskutere og

provokere, sker der intet. Hvis der fortsættes på den linie, dør folkekirken. Det kan ikke hjælpe, at vi råber op om, at folk ikke kommer i kirke. Vi må ud og møde dem, hente dem. Som Jesus gjorde det, og som det var på apostlenes tid, sådan må det også være i vor tid. Vi må ud til folk, tale med dem og minde dem om, at nu er det tid at være med. Mange vil sige, at det ikke kan nytte noget. Men sådan har det jo altid været. Derfor når spørgsmålet lyder i dag: "Kan folkekirken reddes?" så er svaret: "Den kan reddes!" Jeg tror ikke, det sker gennem strukturkommission eller menighedsfakultet. Men hvis vi, både præster og lægfolk, vil stille os til rådighed for Gud, og hvis vi vil lade hans Ånd vejlede os, så tror jeg, vi vil komme til at opleve store ting. Spørgsmålet er jo hele tiden, om vi er villige til at lade os lede af Guds Ånd. Hvis vi dydigt vil gøre det, vil vi komme til at opleve en vækkelse. Jeg ved godt, at det lyder fra den anden front i kirken: "Uha, lad os da spares for det!" Lad dem da sige det, så meget de vil, men lad os stå sammen og bede om en vækkelse. Fordi folkekirken har muligheder som ingen andre steder, s k a l den reddes. Hvilke muligheder har en præst ikke ved barnedåb til at komme ud i det hjem, der måske aldrig har haft besøg af en præst før, ved konfirmation, bryllup eller ved begravelse. Muligheder, vi ikke har, hvis folkekirken bliver begravet. Bliver de muligheder brugt? Vi kan sagtens afskaffe folkekirken, men så afskaffer vi også alle disse muligheder, som vi har nu. Det er sørgeligt, men det er sket mere end een gang, at jeg er kommet ind i et hjem, hvor der er blevet sagt: "Vi har haft besøg af præsten, men tank, han sagde ikke noget om Gud!" Det kan også ske for os andre, men man venter især af præsten, at han siger noget

om Gud. Jeg tror, der bliver svigtet meget her.

Så skal der siges lidt om os lægfolk. Det er en af de vanskeligste opgaver at få folk til at gå som indbydere. Vi har et lille udvalg her i Helsingør, som omfatter både KFUM og K, Indre Mission og folkekirken, og vi sad og diskuterede, om vi skulle lave et eller andet stort, fælles for hele byen. Så var der en, som sagde: "Hvor har vi indbyderne? Hvem gider gå med indbydelserne?" Man må slå sig for sit bryst og sige: Det er jo rigtigt, for skal vi have nogle til at gå med kirkeblade, kan vi gå til menighedsrådsmedlemmer, til vore kirkefolk, men de siger: Vi har ikke tid. De kunne lige så godt sige: Vi gider ikke. Men hvis vi lader os lede af Guds Ånd, tror jeg, at folkekirken kan reddes, og at den skal reddes. Ellers svigter vi alle de muligheder, som vi har. Måtte Gud give ved sin Ånd, at Han fik herredømmet over os! Så fik vi opleve store ting i den danske folkekirke. Det er der ingen tvivl om.

PASTOR ANDERS STUDSGÅRD:

D ER ER SÅ mange ting, som gør, at man har tabt noget af troen på, at folkekirken virkelig kan reddes. Min antagelse vil jeg begrunde ud fra det liv, som leves i kirken, det sakramentale liv med Jesu egne indstiftelser. Det er jo åbenbart ud fra den hellige skrift, at det er det liv, som kirken skal leve af: Herrens nadver, hvor han selv er nærværende, dåben, hvormed vi indpoder de nye kristne på Kristi legeme. Der samler det hele sig. Som evangelisk-lutherske har vi bekendelser, som binder os, men her som på mange andre områder er der kommet et voldsomt skred. Vi er inde i en udvikling bort fra normerne. Man gør sig ikke den ulejlighed at afskaffe dem, men man omfortolker dem eller lader dem bare

stå som musæumsgenstande, ligesom vi lader mange gamle og smukke ting stå i vore kirker uden ellers at bruge dem.

Lad os blandt vore sakramenter og øvrige sakramentale handlinger se på nadveren. Den er jo så helt afgjort livsnerven i den kristne kirke og har været det lige siden apostlenes dage (Ap.G., kap.2). Sådan har Kristus selv befalet sin kirke at gøre i den nat, da han blev forrådt.

Hvordan står det så til landet over? Lad os blot gå ud fra Paul Nedergaards "Kirkelig Håndbog". Man behøver ikke at blade ret længe, før man finder sogne, hvor den hellige nadver næsten ikke forvaltes. Disse sogne hører med til folkekirken, og de vil sikkert selv regne sig for at være kristne. Et eksempel: Et sogn har 650 indbyggere, der opgives 5% kirkegang, altså ganske pænt efter folkekirkelige forhold, ca. 30 mennesker i kirke hver søndag; men der er kun 37 altergæster på et år. Man tror, det er en trykfejl, men i annekssognet er det fuldt ud tilsvarende. Det må være konfirmandaltergangen den ene gang om året. I sognebeskrivelsen står der, at der er hørelyst. Man vil altså gerne høre pastor Jensens prædiken, men Jesu nærvær i det allerhelligste sakramente er man li-gegled med. Jeg vil ikke laste de kristne i et sådant sogn, for det kunne jo være præstens fejl. Har han prædiket om andre og uvedkommende ting? Eller har han glemt at pege hen på ham, der er nærværende og sender disse kristne som sine disciple fra sit bord ud i hverdagen?

Et andet eksempel, som viser, hvordan det står til i den danske kirke: Jeg var vikar i en fremmed kirke. Degnen ordnede alteret, og jeg så, at han bar ca. 100 oblater ind, og han fyldte kalken helt til randen. Derfor spurgte jeg: "Hvor mange altergæster venter De i dag?" "Tre-fire", svarede

han. Men han blev forarget, da jeg spurgte, hvad vi skulle gøre ved alt det indviede, der ville blive til overs. Det var blot et eksempel på den tendens, der er i tiden til, at tingene ikke må betyde noget. Når der er sagt: "Det er mit legeme", så må det helst bare være brød - og vinen ligeså. Det er som med det sønderjyske kaffebord, rigeligt af alting og nok at bære ud bagefter.

Et tredje eksempel: Man kan opleve, især i bysogne, at der uddeles uindviet brød, når der kommer flere altergæster end ventet. Måske er altergæsterne ikke klare over det. Det var ellers det, som fik Morten Luther til at fyre en præst og bruge meget stærke ord om denne skarns præst.

Jeg nævner disse eksempler ikke for at angribe nogen, men blot for med sorg at konstatere, at det er sådan fat med vor kirke. Vi kan ikke læsse ansvaret over på lægfolk for, at de ikke fungerer ordentligt som kristne mennesker. Og hvad sakramentforvaltningen angår, er det ikke kordegnes og kirketjeneres ansvar, men præstens. Han har fået embede, og han skal forvalte. Han har jo lovet i præsteløftet "med al ærefrygt og sømmelighed at forvalte de hellige sakramenter efter Kristi indstiftelse". Man vil måske dertil sige, at det er bare gamle bestemmelser, som tiden forlængst har overhalet. Men jeg tror, at når de gamle bestemmelser er i overensstemmelse med den hellige skrift, er de ikke uaktuelle. De er med til at rette os ind efter den givne norm.

I forlængelse heraf vil jeg sige lidt om gudstjenesteordningen. Der hersker virvar i den danske kirke, og der er næsten lige så mange ordninger, som der er præster, eller med et ordsprog i omskrevet form: "Sig mig, hvilken theologi du hylder, så skal jeg sige dig, hvordan du holder gudstjeneste!" - For fire år siden kom

prøveritualbogen med gode tilløb til at bringe fornyelse, så at gudstjenesten igen kunne blive det, den skulle være ifølge den gamle kirkeordnans af 1539: "Herrens nadvers rette brug". Siden er der kommet et nyt hold biske, og den sag er syltet - ingen re-formatio! Men fornyelsen er tiltrængt. Så sker der det, at menighedsrådsforeningen nedsætter en liturgikommission til at bearbejde den prøveritualbog. Hvordan kan det blive andet end et makværk? Det er jo som at sende sin gamle bil til reparation hos barberen. Men det skulle ikke undre mig, om dele deraf bliver autoriseret, hvis man da overhovedet giver sig af med at autorisere mere

og ikke blot lader alt gå sin skæve gang.

Mit spørgsmål er da: Kan en folkekirke med så megen forvirring, både læremæssigt og med hensyn til sakramentforvaltningen, fortsat bestå? Den er jo godt på vej til at høre op med at fungere som kirke, for kirken er vel de, der er samlet om den nærværende Herre selv. Men i et bysogn på 12.000 er der mindst 10.000, som kun kommer til de kirkelige handlinger nogle få gange. Er de 10.000 også kirken? Ja, endnu, for vi har gjort dem til kristne og påtaget os forpligtelsen til at lære dem at holde alt, hvad Herren har befalet os og dem.

HVORDAN FORHOLDER VI OS TIL "FÖRBUNDET FÖR KRISTEN ENHET'S" ARBEJDE?

Foredrag i Helsingør 18.9.1967

AF PASTOR SIGURD MEJNDOR, HYLLESTED

"FÖRBUNDET FÖR KRISTEN ENHED", forkortet F.K.E., dannedes i Lund 1965 af en gruppe evangeliske og katolske præster og lægfolk som et nordisk - særlig svensk - sidestykke til "Bund für evangelisch-katholische Wiedervereinigung". Det tyske forbund har virket energisk i flere lande med økumenisk arbejde og er præget især af teologen Max Lackmanns tanker om de adskilte kirkers genforening med den romersk-katolske kirke.

Blandt de talrige økumeniske organisationer har "Bund" og "F.K.E." en særlig profil ved direkte sigte mod inkorporering i romerkirken, så det pavelige primat atter godkendes af den ortodokse kirke, "østkirken", og evangeliske kirker i vesten. Man biliger et paveligt "petersembede" - vel at mærke, som det nu er tolket ved 2. vaticanerkoncil.

Fra Roms side må der dog gøres visse indrømmelser ved en genforening.

Romerkirken har ved sidste koncil

vist kraft til at forny sig på mange måder. En varm menneskelighed og kærlighed strømmede mod de adskilte kirkesamfund fra pave Johannes XXIII, der satte en kædereaktion i gang, så der kom en virkelig dialog, en økumenisk samtale kirkerne imellem i broderlig ånd.

Når romerkirken har vist en sådan imødekommenhed mod de adskilte, må man også fra deres side vise åbenhed. Med den smidighed, der i dag på mange områder gør sig gældende fra Roms side, må man passe på, at mulighed for reelle resultater ikke hindres ved endeløse debatter, så den økumeniske bevægelse stivner i diskussioner og gensidige elskværdigheder. Der kan let spildes tid på debat om ting, som man faktisk er enige om, og som kun har været stridspunkter, fordi man talte forbi hinanden, eventuelt brugte en terminologi, som kunne misforståes af modparten. Ofte har det vist sig, at en ren sproglig barriere var

en meningsløs hindring. Når blot selve sagen blev ikklædt et nyt og bedre verbalt udtryk, faldt mange skanser ved sådanne samtaler.

Ved at vise god vilje til gensidig forståelse kommer man ofte langt, så det bliver muligt at bygge bro, selv når det drejer sig om reformatoriske grundprincipper som "Alene ved troen (sola fide), alene ved nåden (sola gratia), alene ved skriften (sola scriptura)". Vanskeligt er det dog for evangeliske at indrømme mariologi - en sådan plads, som romerkirken stadig ønsker. Ufejlbarhedserklæringen i 1870 synes i særlig grad at have udvidet kløften mellem romerkirken og de øvrige gamle kirkesamfund.

"FORBUNDET FOR KRISTEN ENHED"

fremkom med sit program i 1966 og holdt samme år sit første årsmøde med valg af styrelse. Mødet blev holdt som et tredages stævne på Gotland i stiftsgården i Ålskog og indledtes ved højtidelig messe i kirken med øens biskop som celebrant. Jeg deltog i mødet, hvor der var dybtgående drøftelser om den gangse barnedåbspraksis i Svenska Kyrkan, og konstaterede, at flere svenske præster synes at have betænkeligheder, og at man fra baptistisk side begynder at tænke mere sakramentalt om dåben. Det, som gav skrupler, var i og for sig ikke barnedåben som sådan, men dåb af børn af ikke-troende forældre. Baptisterne ville stadig fastholde deres kritik af spædbarnsdåb, men nok gå med til dåb af større børn.

Det næste årsmøde holdtes i Vadstena den 25.-27. juli 1967. Byen er præget af rige minder fra den hellige Birgittas tid. Den ligger ved den lange, smalle Vättern sø og er stærkt besøgt af turister. Folk kommer langvejs fra for at se den smukke klosterkirke med den hellige Birgittas skrin. Jeg boede hos Mariadøtrene, som ejer tre huse i Vadstena, og som

vi herhjemme kender fra Kollund. Birgittinerne har kloster og pensionat, hvor måltiderne kunne indtages under F.K.E.s stævne. Der var en halv snes birgittinernonner, de fleste var hollændere, kun en enkelt svensk.

Inden F.K.E.s tredages-stævne begyndte, nåede jeg at være med til afslutningen af et andet højkirkeligt møde, idet S.S.B. (Societas Sanctae Birgittae) afsluttede sit 48. generalkapitel. Det skete ved en morgenmesse i fri luft i Alvastra, hvor der findes en klosterkirke som ruin. Stedet har haft stor betydning for svensk klosterliv i middelalderen og er knyttet til mindet om Birgittas liv. Det var en oplevelse at være med til denne gudstjeneste. Folk af forskellige konfessioner var med.

"En verden, én tro, én kirke" var motto for F.K.E.s andet årsmøde. Der holdtes flere foredrag og drøftelser med folk fra romerkirken, østkirken, svenske frikirker og Svenska Kyrkan. Det økumeniske udfoldedes bl.a. ved en ortodoks messe i klosterkirkens skønne rum, hvor der vel for første gang i kirkens lange historie lød byzantinske toner under de gamle hvælvinger. En estnisk provst var celebrant. Han er gejstligt overhoved for ortodokse estlændere i Sverige. Ved denne usædvanlige messe assisterede præster fra den romerske og den svenske kirke som provstens ministranter, og den mandede ud i et agapemåltid, der var betagende. En broderlig kreds af kristne fra forskellige konfessioner modtog velsignet brød dyppet i velsignet vin under østkirkens lovsang - en kærlighedshandling fra adskilte brødre. Også de romerske katolikker var med til denne agape.

De lokale svenske blade meddelte i lange artikler, hvad der blev sagt og gjort ved dette usædvanlige kirkestævne. Det var en venlig reportage. Bemærkelsesværdig var "Vår Kyrka"s holdning. Redaktionen af dette betydningsfulde blad har just ikke været

præget af større sympati for højkirkeligheden i Sverige. Det var derfor overraskende, at man i Vår Kyrka fik en stor artikel om F.K.E.s kirkedage med store billeder og rubriken "Ska påven leda enhetskyrkan?" Svenska Missionsförbundets organ "Svensk Veckotidning" gav et næsten entusiastisk referat, meddeler F.K.E.s sekretær og ledende kraft Hans Cavallin. Sekretæren meddelte mig endvidere, at flere danskere havde skrevet til ham (adr.: Pastor Cavallin, Barkarö prästgård, Västerås) for at bestille organisationens blad "Kristen Enhet".

Det er vel F.K.E.s friske initiativ og stærke vilje til at komme videre, så man finder en vej, der kan føre til større kirkelig enhed - det er vel det, som forklarer, at organisationen møder større venlighed end ventet. Forbundet er en lilie ungdommelig bevægelse, der sætter tingene skarpt op som "pressure group". Man er bange for, at den økumeniske situation låses fast, så man fristes til at trone på mindet "från fornstora da'r" (Söderbloms dage). Man vil arbejde for at nå konkrete økumeniske mål og anser, at en reunion er mulig og nødvendig, selv om man er klar over, at det ikke ligger lige om hjørnet med en sådan genforening. En splittet kirke kan ikke yde en virkelig indsats i arbejdet for at bringe evangeliet, hvad enten det nu gælder indre eller ydre mission, kirkens sociale arbejde, u-landsarbejde o.s.v.

Enhed gør stærk, og der er brug for styrke i mødet med en sekulariseret tid. Afkristningen breder sig i hast under "den post-konstantinske æra".

F.K.E.'S PROGRAM AF 10/1-1966 bekendes bl.a.:

1. At kirkens enhed efter Guds vilje må være synlig, for at verden skal

kunne tro.

2. At de kristnes enhed, som er grundet på dåben, bliver synlig på lokalplanet, når alle, som bekender Kristi navn på samme sted, samles om samme Herres bord.

3. At den universelle kirkes synlige enhed fremtræder i bispekollegiets fællesskab omkring biskoppen i Rom, som har den særlige stilling, Vor Herre overlod til Peter i forhold til de øvrige apostle.

4. At den synlige enhed må bygge på apostolisk tro og orden, som det bevidnes i den hellige skrift, overleveres i den fælleskirkelige tradition og defineres af kirkens lære-embede.

5. At den synlige enhed ikke indebærer uniformitet vedrørende teologi, fromhedstype, liturgi og kirkeret, men at kirkens katolicitet netop bedst udtrykkes ved mangfoldigheden i enheden.

6. At Kristi kirke er et broderligt fællesskab af troende og døpte mennesker af alle folk til alle tider, og at folkekirketanken strider mod den katolske kirkes væsen.

7. At man tilhører kirken, må forudsætte eller pege frem mod en personlig afgørelse, og at alle former for religiøs tvang er forkastelige.

8. At kirken er de sidste dages gudsfolk under Åndens førerskab, principiel fri i forholdet til den verdslige magt, at hvert statskirkesystem er ulykkeligt, at Svenska Kyrkan bør skilles fra staten.

Forbundet mener, at den synlige enhed bør søges ad to veje:

A. B o d e n s v e j : D.v.s., at de enkelte samfunds medlemmer, og frem for alt de forskellige samfunds ledere, må gøre bod for egne og forfædres synder mod enheden. Således må den romersk-katolske kirke officielt give Luther og de øvrige reformatorer fra 1500-tallet oprejsning, beklage bandlysningsdommene og erkende refor-

matorernes gode intentioner, deres berettigede iver for evangeliet om menneskets frelse ved nåden alene, for Gudsordets absolutte autoritet over alle menneskebud og mennesketanker, for folkets aktivitet i og forståelse af liturgien, for kirkens rensning for al slags misbrug.

På samme måde må de evangeliske kirkesamfund bekende deres skisma fra Rom som synd og oprør mod den apostolske tro og orden, indrømme ensidigheder ved de specielle reformatriske læresætninger, samt udtale forståelse for modreformationens omsorg for kirkens synlige enhed og den katolske tradition. Svenska Kyrkans biskopper bør officielt beklage fortidens religiøse tvangspolitik og udtale taknemmelighed for frikirkesamfundenes kritik af kirkens verdsliggørelse og slappe kirkedisciplin. De frikirkelige samfund bør bekende deres adskillelse fra Svenska Kyrkan og indbyrdes splittelse som et udslag af manglende kærlighed og lydighed over for Herrens bøn, at de alle skulle være eet.

Inden for den svenske kirke bør alle parter på ny ransage sig selv og deres standpunkt i stilhed over for Guds Ord og beklage alt, hvad der kan have været udtryk for eller have givet indtryk af manglende kærlighed til modparten.

B. Den korporative genforenings vej: D.v.s., at den normale vej til enheden er samfundsvejen - at man finder sammen, og at det er således ved genforeningen, at de adskilte kirkers positive kristne arv bevares og står ved magt, så at en genforening ikke sker ved betingelsesløs kapitulation, som en enkelt kristen konfession skal tage på sig, og ved uniformering af teologi, liturgi og kirkeret.

Ved genforening må f.eks. den svenske kirkes apostolske succession ikke fornægtes, og der må i øvrigt ikke

forekomme noget, som indebærer en falsk anger af Guds nådegaver og kaldelse. Arven vedrørende liturgi, salmer, bønner, sjælesorg og teologi i den svenske kirke må ikke ringeagtes ...

De troende lægmænds delagtighed i ansvaret for kirken må bevares og udvides. Præstægteskab bør tillades.

F. K. E. ER EN ORGANISATION med styrelse, medlemmer og "venner" som sit tyske forbillede. Herhjemme har det organisatoriske ved den høj-kirkelige bevægelse været meget løst, idet man har villet undgå partidannelse. Vi har svært ved at slutte op i en fastsmedet svensk gruppedannelse som dansk gruppe i vor nuværende situation. Selv om der er meget, man kan sige ja til og bifalde i F.K.E.s program, så er der dog et og andet, som virker aldeles fremmed for os som danske, og noget er slet ikke aktuelt for os. Også vi må passe på, at arbejdet for kirkelig fornyelse ikke mister sin friskhed, og vi kan lade os inspirere af den svenske pionergruppe, eventuelt møde op til dens årsstævne næste sommer. Vi kan vel have nytte af at drøfte F.K.E.s ofte skarpe udsagn, så forskellige punkter i deres program kan blive nærmere belyst, eventuelt forandrede i udtryksmåde. Kunne der dannes en fælles-nordisk høj-kirkelig gruppe, så et praktisk samarbejde kom i gang tværs over grænserne, ville vi kunne yde mere på mange måder. F.K.E. ser gerne, at et sådant samarbejde kommer i gang med danske venner, hvad enten de tegner sig som "medlemmer" eller "venner" eller blot ønsker tilsendt "information" fremover fra F.K.E.

Ved samarbejde kunne der etableres større nordiske fællesmøder og udgives fælles publikationer m.m. Et større forbund har større økonomisk bærekraft, hvis det lægges fornuftigt an. Der må vekselvirkning til, så be-

vægelsen ikke stivner eller indkapsler sig i små lokale grupper. Vi genkender så meget af vort eget i F.K.E.s program, og jeg fik i samværet med forbundets medlemmer det bedste indtryk af deres intentioner.

DER ER IKKE PLADS her til at gå i enkeltheder med hvert punkt i F.K.E.s program. Et par synspunkter skal dog fremdrages:

Den sakramentale opfattelse af dåben er stærkt forankret i danskersindet via det grundtvigske islæt i vor kirkes historie, så F.K.E.s kontakt med baptisterne synes fremmed for os, når det gælder dåbssynet.

Vi er spørgende og tilbageholdende vedrørende det såkaldte "pave - l i g e p r i m a t". Det er en speget sag med dette "petersembede", hvad det indebærer, og hvad man kan sige ja til, når der tales om "fællesskab omkring biskoppen i Rom".

Dogmet om pavens ufejlbarhed blev kun torsoagtigt udformet ved 1. vaticankoncil, der afbrødes brat af politiske grunde, så det stod som et alt for tilspidset dogme. Polariteten, med den ene pave og bispekollegiet omkring ham, nåede man ikke at give udtryk for, og i praksis blev pavens magt vel af og til overbetonet sidenhen.

Der var noget haltende ved dette dogme. Man søgte da også ved 2. vaticankoncil at få rettet på skævheden ved at give bispekollegiet større indflydelse i topledelsen. "Pyramide-spidsen" søgtes afrundet derved.

Biskopperne skal ikke betragtes som en slags sekretærer for paven, men have et medansvar for hele kirken ledelse.

I en kommende enhedskirke tænker F.K.E. paveembedet som et synligt udtryk for kirkens enhed. Det er ikke "papalismen", der arbejdes for, men paven skal udtrykke patriarkaternes consensus, være t a l e r ø r for

heligkirkelige meninger.

Allerede pave Benedikt XV gav en ny orientering vedrørende det katolske, da han erklærede: "de skal være katolske, ikke l a t i n s k e" (Necesse est, ut catholici fiant, non latini).

Det var glædeligt at høre pave Johannes XXIII kalde de evangeliske for "a d s k i l t e brødre". Han kaldte dem ikke for "frafaldne", som det tidligere hed i romerkirkens erklæringer.

Det konservative element er svækket inden for kurien efter sidste koncil. Mange nye kardinaler er udnævnt. Fle- re af disse er ikke-italienere og "reformkatolikker".

For nylig har ærkebiskoppen af Canterbury, dr. Ramsey, udtalt sig således til et italiensk blad (Corriere della Serra): - Jeg har mærket, at der findes forskellig måde at tolke dogmet om den pavelige ufejlbarhed på blandt romersk-katolske teologer. Det er muligt at interpretere ufejlbarheden som hele kirkens autoritet med paven som talerør for denne kollektive autoritet. Hvis det forholder sig således, bliver det muligt for anglikanere og de romerske katolikker at samtale om sagen på en mere frugtbar måde. -

F. K. E. MENER, at i en tid, hvor Sverige mere og mere bliver missionsområde, må kirken blive en missionskirke og vil have præsterne i den svenske kirke til at tage afstand fra den statsprotestantiske folkekirke-tanke. I nævnte program hedder det: "Hvert statskirkesystem er ulykkeligt - Svenska Kyrkan bør skilles fra staten".

Det lød særlig skarpt ved gudstjenesten, der afsluttede stævnet i sommer. Den holdtes i klosterkirken i Vadstena, også kaldet "den blå kirke". Det begyndte med, at nogle unge sang negro spirituals m.m. til gui-

tarakkompagnement. Ret chokerende lød de moderne toner, men kirken dannede et skønt ekkorum til de unges friske sang.

Der var ind imellem korte prædikener eller appeller fra fire repræsentanter for F.K.E. Særlig husker jeg den kendte højkirkelige lægmand, lektor Petrén's tale. Han appellerede for skilsmisse mellem stat og kirke i en prædiken hentet fra Herrens ord til Farao: "Slip mit folk, så de kan holde højtid med mig i ørkenen". Kødgyderne i Egypten var et billede på statens støtte til kirken, ørkenen - det var den fattigdom, som kirken havde i vente ved en frigørelse fra statens omsorg. Gudsfolket måtte fremover stole på løftet om, at Gud ville vederkvæge det med "manna fra himmelen" under ørkenvandringen. Der var magre år i vente for præsterne i den frigjorte kirke. De måtte, som de nu bedst kunne, tjene til livets ophold - som Paulus, der ernærede sig som teltmager.

Det skulle blive som i urkirkens dage med fællesskab og med solidaritet med de fattige, om kirken skulle blive renset og frigjort fra statsmagtens indflydelse ...

Denne appel har muligvis givet genklang hos mange og viser en spænding i kirken, som er anderledes, end vi

kender den herhjemme. I Sverige har man også det meget store frikirkeproblem.

Vi kender til spænding på en anden front ved en folkekirkelig, luthersk kvietisme, der gør kirken for passiv under samfundets stigende afkristning. Den dynamiske, bekendende kirke er Gudsfolkets kirke. Måske trænger også vores kirke en dag til at "drage ud i ørkenen", til at skilles fra statsmagten. Adskillelsen løser dog langt fra alle problemer, og aktuelt er det slet ikke. Vi har ingen autoritær stat i Danmark, intet statssystem, der på uholdelig måde blander sig i kirkens forhold. En adskillelse efter så mange års samarbejde mellem stat og kirke, det er nu noget, man må være forsigtig med, hvis det i det hele taget kan lade sig gøre! Meget af værdi kan slås i stykker, så den kirkelige "frihed" kan føre til værre tilstande.

Friheden kan føre til dannelse af kirkelige magtgrupper, der kan øve pres på kirkefolket, så friheden begrænses - jnf. U.S.A.

F.K.E.s påstande - "at folkekirketanken strider mod den katolske kirkes væsen - at hvert statskirkesystem er ulykkeligt" - er helt uforståelige for os.

gennemførelse af en smuk og harmonisk gudstjeneste, ligeså stor en hindring er det dårlige rum.

Stillet overfor spørgsmålet: "Hvordan bør det ideelle kirkerum være?" - da vil de fleste af os straks fremføre som eksempel et af de rum, vi hver især har haft nærest tilknytning til, hvilket oftest vil være rent følelsesmæssigt betonet.

Vores situation i Den Danske Folke-

kirke er, at vi stadig samles i gamle romersk indrettede kirker eller kopier af disse - medens en rummets reformation idag skrider rask frem i Romerkirken. Som bekendt er Romerkirken i de senere år vågnet op til en besindelse på sin egen berettigelse og dermed på hele sin gøren og laden. Når der sættes spørgsmålstegn ved lære og trossandheder og stilles uafviselige krav til oprigtighed, må det sætte tanker igang, som sætter spor i liturgien, hvilket osse har været tilfældet, og ikke mindst efter indførelse af modersmålet som gudstjenestesprog. Samme krav om nøgternhed og om oprigtighed rettes nu osse til rum, hvori denne liturgi skal afvikles. En konsekvent stillingtagen, som virkelig er efterfølgelse værdig.

Står man idag overfor at skulle bygge eller ombygge en romersk katolsk kirke, stilles spørgsmålet, hvad skal der ske dette rum? - uden hensyntagen til, hvordan man tidligere har løst slige opgaver; - og svaret bliver: det skal slet og ret være et rum, der er velegnet til menighedens samling om bøn og lovsang og allervæsentligst, et sted, der er velegnet til fællesskabet om fejring af den Hellige Nadver. Rummet skal være andagtsstemmende i sig selv, men det eneste der umiddelbart må fange blik og interesse må være bordet, og tyngden i rummet må ikke forstyrres af nogen udsmykning, uanset om det er god kunst eller ej.

Denne kraftige understregning af alteret som bord er gjort ud fra den betragtning, at det er det naturligeste at samles omkring et bord til et måltid, fremfor om en sarkofag, omend begge dele i stiliseret form. Romerkirken har stadig i ethvert alter et relikviegemme, årsagen til skikken med sarkofagen (kassealteret), men denne kirkeafdeling går idag i erkendelse af alterets egentlige funktion ind for et stiliseret bord, - medens

den lutherske kirke troligt bevarer sarkofagen til trods for, at det er århundreder siden, at der har været opbevaret nogen relikvie i den.

Fortsætter vi tanken om alteret som stedet for et måltid, da må vi osse indrømme, at det er mere naturligt at samles om et bord, end at husfaderen vender den øvrige familie ryggen. Konsekvensen heraf er, at man i Romerkirken, så vidt det er muligt, trækker alteret ud på gulvet, så præsten vender front mod menigheden, hvilket i høj grad fremmer fællesskabet. - At præsten og dermed osse bispren har haft deres plads bag alteret, har vi bevaret et levn af i altertavlerne, der oprindeligt var ryglæn på bispesædet i dette ords bogstavelige forstand. I en tid hvor man virkelig har tillagt biskoppen en betydning, er det naturligt, at man har villet fremhæve dette sæde, men det er tom snak at bevare ryglænet af en stol, hvis sæde man har kasseret.

Det kunne være fristende at gennemgå hele rummet med alle dets funktioner, men det ville føre for vidt på dette sted.

Hvorfor denne funktionalisme? - Det ved enhver, der har haft et almindeligt nysgerrigt barn i kirke, - når man overfor barnets umiddelbare spørgsmål har skullet forsvare voksnes tradition for kirkelig pulterkammerromantik. Kirkerummets form og indretning skal fortælle, ja være medforkynder. - Kirken skal ikke blot være den lokale afdeling af Nationalmusæet, - som ved sit musæumspræg bidrager til den ikke ualmindelige opfattelse, at Kirken er en forhistorisk institution, som kan tages frem af mølposen ved særlige festlige lejligheder. - Kirken må ved hele sin fremtræden være tidløs, så den ikke blot står som udtryk for Ham, som V A R, men tillige som udtryk for Ham, som E R, og som K O M M E R.

Ved nævnelse af Nationalmusæet var

det ikke for at finde en syndebug. Selvom jeg tidligere har kaldt Nationalmusæet for vor Kirkes vicevært, tror jeg, vi skal være taknemmelige over at have haft en vicevært, der har forstået at passe sine ting, nemlig at være historiker. Når det ved de mange restaureringer af kirker, der glædeligvis finder sted her i landet, hovedsageligt er de historiske synspunkter, der kommer til udtryk, er det simpelthen kirkefolkets egen skyld, fordi Kirken her ikke har vidst, hvad den ville. - Men netop her i dette forum forventer jeg at finde folk, som kan give udtryk for, hvad Kirken er, og hvad den vil, sådan at liturgiske hensyn i højere grad kan komme i betragtning ved så-

Læst

V. J. FIBIGER-ERLANDSEN: GUDS LÆGENDE HÅND. FRIMODT 1967. PRIS KR. 19,25.

TØR DE løbe den risiko at skulle til at revidere visse anskuelser og gennemtænke nogle problemer på ny? Eller vil De fortsat læse Det nye Testaments beretninger om sygehelbredelser og Jakobsbrevets formaninger desangående som køn og opbyggelig fortid, der er ganske uaktuel for nutiden med dens højt udviklede lægevidenskab?

Mærkeligt nok var det en læge og ikke en theolog, der bad mig læse denne bog. Eller måske var det ikke så mærkeligt endda. Af mig selv havde jeg næppe gjort det. Hvis jeg havde set bogen og læst anmeldelsen på omslaget, havde jeg sikkert som de fle-

vel nybyggeri som ved ombygninger og istandsættelser.

Alt det inventar, legioner af basunengle, præstetavler og lignende, der bliver overflødigt ved en sådan pulterkammeroprydning, kan musæums-mæssigt anbringes i et særskilt rum, hvis kirken råder over et sådant, og ellers på det lokale museum. Støvet af diverse personer med blåt blod kan passende henvises til kirkegården.

Skal kirkerummet være en revue af Kirkens mange ukristelige misforståelser, da må vi nødvendigvis finde andre og mere værdige lokaliteter for fejring af Messen. - Forloren romantik i Kirken er, såvidt jeg kan se, en form for falsk forkyndelse.

ste teologer tænkt: Meget pænt, men sikkert det sædvanlige sværmeri! - Og så har jeg sjældent læst en mere sober bog. Den er velskrevet og let læselig for enhver. Samtidig sporer man en gennemtænkt teologi, som er ægte evangelisk og dermed også katolsk.

Enhver, der har med syge mennesker at gøre, - og hvem har eller får ikke det? - må læse denne bog. Den er foruroligende, fordi den lader ane, at man måske ikke tager den begivenhed, at Gud i Kristus blev menneske, helt så alvorligt, som man selv går og tror. Jeg spurgte: Tør De risikere at blive foruroliget? Jeg mener: D E B Ø R !

J. G. Hansen

KIRKEDAGENE I HELSINGØR

16.- 18. september 1967

HVOR ER DET GODT, at vi har et Kristeligt Dagblad, som virkelig "tør, hvor andre tier", og ikke bare som kollegaen på Rådhuspladsen bringer kedsommelige sex-historier. Tænk, denne "menighedens avis" turde

efter en halv snes dages forløb bringe en lidt hengemt nyhed om, at disse skrækelige højkirkelige nu igen havde budt sammen til deres årlige kirkedage. Det vidner sandelig om mod og aktualitetssans. Næste gang skal vi

huske at sende en indbydelse til vor gamle veninde i Frederiksborggade 5, og så kan vi love hende, at hun vil finde rigeligt med stof til en virkelig god artikel om den kirkelige fornyelse her i puslingeland. Den vil nok kunne stå sig mellem de spændende beretninger om skumgummi på kirkebæn-

kene i Sovstrup og den nye klokke i Bimlum kirke.

Til glæde for RE-FORMATIONENS læsere og til anbefaling for et modigt Kristeligt Dagblad aftrykker vi som referat følgende, som er skrevet og tilsendt avisen af to deltagere i kirkedagene.

Anders Studsgård

Forsinket referat (KRISTELIGT DAGBLAD 27.SEP.1967)

Kristeligt Dagblads læsere er sikkert alt i alt glade for, at avisens omfang i antallet af trykte sider holder sig inden for det for læsere dagligt overkommelige. En udsortering af vigtigt fra uvigtigt har fundet sted og er for os nutidige nok mere påkrævet end nogensinde. En ting: »Kirkedage i Helsingør« fra 16.-18. september i år fandt ingen omtale her i bladet.

»For få deltagere, for internt det hele til at skulle refereres«, siger man til sig selv. Men nu en hel uge efter står disse »kirkedage« stadig op i ens tanker og bedømmelse som værende noget langt ud over det private. For mennesker, der ikke direkte tilhører kredsen, som havde indbudt til disse kirkedage, var de et overbevisende vidnesbyrd om kristen alvor og virkekraft midt i vores let forvirrede og altfor ordrige debat om kristendom og kirke.

Saglighed, stilhed - dette at være sammen i tavshed eller i bundet form ud af trangen til ikke selv at ville komme til orde, men ville være en lyttende og lydende - det prægede disse tre dage, hvor meget af tiden tilbragtes i Helsingør Domkirke med

gudstjenester, også på andre tidspunkter end de sædvanlige i Danmark.

Dagens emne var »Kirkelig fornyelse«.

Dagens drøftelse gjaldt Den danske Folkekirke: »Kan folkekirken reddes - og skal den det?«

Temaet behandledes indgående - og ud fra højt forskellige synspunkter ved 1) domprovst Nepper-Christensen's, 2) pastor Niels Schou's, 3) indremissionær Henry Holm's og 4) pastor Anders Studsgård's indlæg samt efter foredragene ved den almindelige, ivrige debat blandt de tilstedeværende med arkitekt Lau Larsen som ordstyrer.

Domorganist Rosenkilde Larsen hjalp - sammen med sine kordrenge - til at holde på den rette tone ved kirkesangen! Domorganisten berigede også samværet ved en kammermusikalsk kirkemusikanten.

Også udenforstående oplevede en sjælden kristen-kirkelig møttelse. En styrkelse. Og en væren i det økumeniske, som vi vel alle ønsker os det.

MARGIT DECKERT, Strib.

(KRISTELIGT DAGBLAD 28.SEP.1967)

Udnyttens muligheden for at redde folkekirken

En katolsk observatørs indtryk af kirkedagene i Helsingør

Dette års kirkedage der blev holdt i Helsingør, bragte vidnesbyrd om, at ikke alene findes der de mere kendte retninger inden for folkekirken som f.eks. Indre Mission,

grundtvigianisme, Tidehverv, men at der også findes en stærkt voksende højkirkelig retning, svarende til f.eks. den anglikanske højkirke.

Den danske højkirkelige bevægelse

arbejder på at få indført det forslag til ny gudstjenesteordning, som fremkom i 1963, udarbejdet af et af de danske biskopper nedsat udvalg. Hensigten med denne nyordning er dels at få genindført de gamle messeled, som på reformationstiden overtoges fra romerkirken, som f.eks. i Hans Thomissøns salmebog fra 1569, dels at få nadvertjenesten ført tilbage som gudstjenestens klimaks og endelig at få indført tidebønnen på dansk.

Denne retning, som dog nærmere må betegnes som en bevægelse, idet den ikke er sidestillet med de kendte retninger inden for folkekirken, men er en tværgående bevægelse, ledes af en kreds, der kalder sig »Reformatio«, og det var denne kreds, der stod for arrangementet. Da bevægelsen endvidere går meget stærkt ind for et økumenisk samarbejde, havde man indbudt flere katolikker til at deltage, og de to katolske præster i Helsingør og en fra Birkerød samt nogle enkelte lægfolk havde da også taget imod indbydelsen og overværede en del af stævnet som en slags observatører.

Det var da også naturligt, at emnet for kirkedagene var »Kirkelig fornyelse«, og der indledtes lørdag formiddag med højmesse i domkirken celebreret af pastor Anders Studsgaard med pastor Gunner Tøttrup som prædikant. Om eftermiddagen holdtes, ligeledes i domkirken, tidebønnen vesper, der blev sunget.

Som sidste punkt på lørdagens dagsorden holdtes om aftenen en rundbordssamtale om emnet »Kan folkekirken reddes – og skal den?« Med dette æggende emne var der lagt op til diskussion, og det blev der. Der var ialt fire indledere, og som den første mente domprovst S. Nepper-Christensen, at folkekirken meget vel kunne reddes og derfor også burde blive det. Selv om folkekirken var en borgerlig indretning, var den dog samtidig Guds Kirke, og der var mange muligheder inden for dens rammer. Men det kunne være, at præsterne ikke udnyttede dem.

Den næste indleder, pastor Niels Schou, var af en helt anden mening.

Folkekirken burde afskaffes, da den hindrede folk i at blive kristne, idet mange mente, at blot de var døbt, var alt i orden. Han mente, at folkekirkens tid var forbi og at man måtte bede om en virkelig kristen fornyelse.

Tredje indleder, indremissionær Henry Holm, var enig med domprovsten. Folkekirken kunne reddes og skulle reddes. Han mente, at præsterne svigtede ved ikke at tale om Gud, når de var på sognebesøg, og han håbede, at der måtte komme en vækkelse.

Som sidste indleder beskæftigede pastor Anders Studsgaard sig med nadveren, som han hævdede var kirkens livsnerv og ikke præstens prædiken. Da der var en meget ringe tilslutning til nadveren – der var endda kirker, hvor nadveren praktisk talt slet ikke blev forvaltet – var det for ham et tegn på, at folkekirken var godt på vej til at holde op med at fungere.

Efter at de fire indledere kort havde repliceret havde en række deltagere ordet og diskussionen, der var meget livlig, stod på i små to timer. Derefter sluttedes af med aftenbøn, Kompletorium.

Søndag holdtes højmesse i domkirken, celebreret af pastor Knud Andersen med pastor Poul Ulsdal som prædikant. Om eftermiddagen samledes de mange deltagere i Vestervang kirke, hvor kirkens arkitekt, Holger Jensen, viste rundt og desuden holdt et foredrag om »Synspunkter vedrørende vor tids kirkebyggeri«. Konklusionen af foredraget var, at der i vor tid burde bygges små kirker og der, hvor menigheden befandt sig og indrettet efter dennes behov.

Derefter begav man sig til domkirken, hvor der holdtes vesper. Denne indledtes med en procession af alle deltagere, præster (i ornat) og lægfolk. Efter en salme prædikede pastor Poul Exner, hvorpå man bad vesperen.

Om aftenen samledes alle i Hellig Trefoldigheds kapellet ved domkir-

ken, hvor fhv. sognepræst, dr. teol. Gunnar Rosendal fra Kristianstad talte om »Hvad er kirkelig fornyelse«. Pastor Rosendal, eller »Fader Gunnar«, som han kaldes, er en markant præstetype, der oprindeligt startede den højirkelige bevægelse såvel i Sverige som i Danmark. Desuden har han foranlediget oprettet evangeliske klostre i Sverige. I sit foredrag gav han udtryk for stor optimisme med hensyn til fremtiden og ikke mindst på grund af den voksende økumeniske bevægelse. Efter foredraget holdtes en lille afde-

ling kirkemusik med påfølgende kompletorium.

Mandag morgen holdtes i domkirken en læst messe for kirkens enhed ved pastor Knud Andersen med enkelte salmer, og prædiken af pastor O. Lund Pallesen. Derpå var der præstekonvent med forelæsning ved pastor Poul Ulsdal »Reformationsjubilæet« og pastor Sigurd Mejndor »Hvordan forholder vi os til »Förbundet för Kristen Enhet«s arbejde?« Efter tidebønnen Sext sluttede de begivenhedsrige kirkedage.

B.H.

PERISKOP STREIFTOG PÅ DEN ANDEN SIDE ØRESUND

(AFSLUTTET)

AF PASTOR POVL DAHL, ØLBY

KIRKE OG RADIO. Som herhjemme mærkes det også på den anden side sundet, at det er de radikale og kristendomsuvenlige, der er toneangivende indenfor radioens ledelse.

Da fru Gunlög Järhult i en morgenandagt i radioen med udgang i det 5. bud kom ind på abortspørgsmålet, afstedkom dette megen gny, fordi hun gav ren og klar kristen besked. Hun blev anmeldt for radionævnet. En af motiveringerne i denne anmeldelse var, at morgenandagtens formuleringer "var egnede til at give disse kvinder skyldfølelser". - Radionævnet udtalte sig således om sagen: "Stillingtagen i kontroversielle spørgsmål i andagter og gudstjenester vil kunne rykke grunden bort for den særstilling, som radiokirken af hævde har. Religiøse forkyndere har gennem disse programmer fået en privilegeret stilling, når det gælder om at udsprede et budskab og i sammenhæng dermed ofte også anskuelse. Grunden herfor er, at det gælder rent religiøs opbyggelse, og

at disse programmer møder stærkt gensvar hos store grupper af lyttere. Derfor kræver programmernes særstilling, at religiøse debattører i konkrete kontroversielle samfundsspørgsmål i lighed med andre anvender sig af de specielle debatfora, som findes i radio og TV".

Radionævnets stillingtagen har naturligvis givet anledning til megen debat. Svensk Pastoraltidskrift skriver således om sagen: "Radionævnet anfører som grund, at andagterne gælder en 'rent religiøs opbyggelse'. Er da denne opbyggelse noget, som savner berøring med samfundsspørgsmålene? Er det ikke i stedet højst magtpåliggende, at forskellige sociale og sociale spørgsmål belyses, så snart teksterne giver anledning dertil, ikke som politisk polemik - givetvis - men som fremlæggelse af kristen lære og syn? Med rette eller urette aner man bag radionævnets udtalelser en variation af den moderne tolkning af objektivitetsbegrebet, som dog knapt nok kan

re-formatio

Nr. 6 NOVEMBER 1967 10. årgang

Poul Exner: Vandringen fremad ...	90
Rundbordssamtale: Kan folkekirken reddes - og skal den?	91
Sigurd Mejndor: Hvordan forhold vi os til "Förbundet för Kristen Enhet"s arbejde?	97
Paul C. Platz: Det funktionelle kirkerum	102
J. G. Hansen: Læst: V. J. Fibi-ger-Erlandsen: Guds lægende hånd	104
Kirkedagene i Helsingør 16.-18. sept. 1967 (referat)	104
Povl Dahl: Periskop: Strejftog på den anden side Øresund (2) ...	107

siges iøvrigt at karakterisere radioens programpolitik. Den kristne forkyndelse skal "holde sig til sit" og undgå alle aktuelle konkretioner, som kan virke forstyrrende på samfundsdebatten og den enkeltes tilkæmpede sindsfred. Andre programmer må derimod gerne overskride grænserne til det religiøse område. - Radionævnets

RE - F O R M A T I O udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.
 R e d a k t ø r (ansvh.): Sognepræst B. Riisgaard, Ny Kastetvej 18, Ålborg. Telefon: Ålborg (08) 13 69 90.
 I redaktionen iøvrigt: Pastor C. B. Hansen, Dråby pr. Ebeltoft; kreditfor- eningsfuldmægtig Preben Kunst, Århus; sognepræst Sigurd Mejndor, Hyllsted; pastor O. Lund Pallesen, Kgs. Lyngby; sognepræst Poul Ulsdal, Hemmet.
 E k s p e d i t i o n : Sognepræst Povl Dahl, Ølby pr. Struer. Postgiro 8.81.42. Telefon: Ølby (078) 6 50 16. Bladet kommer i mindst 8 numre årligt og koster 15 kr. (studerende 10 kr.). Maskinskrivn. & opsætn.: A.Studsgård.
 Forside & overskrifter: Knud Nørholm.
 Tryk: J. A. Petersen, København

tale om en privilegeret særstilling for de religiøse programmer, når det gælder om at "udsprede et budskab og i sammenhæng dermed ofte også anskuelser" virker ret uigennemtænkt. Hvilken ateistisk, agnostisk eller anden livsanskuelsesmæssig gruppering er egentlig forhindret i på tilsvarende måde at udsprede et budskab og i sammenhæng dermed ofte også anskuelser".

ÆRKEBISPEVALGET. I april blev den nye ærkebiskop udnævnt. Det blev den folkekirkelige biskop Ruben Josefsson fra Härnösand, ikke fordi han fik stemmeflertal - efter stemmetallet burde den konservative biskop Gert Borgenstierna, Karlstad, have været udnævnt - men fordi han var regeringsmand. Denne politiske udnævnelse har givet anledning til en del kritik af regeringen. Især har man henvist til, hvor urimeligt det er, at regeringen ikke på demokratisk vis udnævner den mand, som vinder valget, når man lige har fået en ny demokratiseret bispevalglov.

Ærkebiskoppens stilling til vielse af kvindelige præster fremgår af en artikel i Dala-Demokraten, Falun, hvori fremhæves, at den nye ærkebiskop ligesom den afgående kommer fra Härnösand. "I den by findes således et bispesæde, som forpligter", hedder det. "Men så findes der også i det stift flere kvindelige præster end i noget andet, Stockholms stift undtaget".

At den mand skulle kunne bevirke afspænding i kirkekonflikten, som nogle mener, således den nye ærkebiskop selv, er nok ikke troligt. Heri må man give Kyrka och Folk ret.

P O S T V Æ S E N E T

RESERVERET